

стосовно модифікації даного податку. Так, згідно з Податковим кодексом України було змінено податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів (транспортний податок) збором за першу реєстрацію транспортного засобу.

Перша реєстрація транспортного засобу – це реєстрація транспортного засобу, яка здійснюється уповноваженими державними органами України щодо цього транспортного засобу в Україні вперше (пп. 14.1.163 Податкового кодексу України). Ставки збору за першу реєстрацію транспортного засобу визначені у ст. 234 розділу VII ПКУ [6].

Звісно, ці податки не виконують у повному обсязі роль з наповнення місцевих бюджетів. Тому і виникло питання про впровадження у вітчизняну податкову систему податку на нерухомість. Світовий досвід показує, що при використанні правильного підходу податок на нерухомість може стати однією з вагомих статей доходної частини бюджету. Зокрема, Німеччина отримує 1,1% загальних надходжень від зазначеного податку, Швейцарія – 0,46%, бюджету Російської Федерації цей податок приносить 9% від усіх надходжень. Він забезпечує до 95% надходжень до місцевих бюджетів у Нідерландах, 81% – у Канаді, 52% – у Франції, від 10 до 70% – у США. В країнах з економікою, що розвивається, за даними Світового банку, податок на нерухомість становить 40–80% платежів до місцевих бюджетів [7].

Висновки

Підводячи підсумки дослідження майнового оподаткування, зазначимо, що воно складається з плати за землю, збо-

ру за першу реєстрацію транспортного засобу та податку на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки.

Формування системи майнового оподаткування зумовлює подальше вдосконалення оцінювання майна (земельних ділянок, нерухомості) як важливого середовища. Воно має здійснюватися за територіальним принципом, забезпечувати мінімальні витрати на оцінку, використовуючи досвід світової практики.

Список використаних джерел

1. Податки у термінах і визначеннях: короткий слов.-довід. податківця / Упоряд.: Ю.В. Бондар [та ін.]. – К.: ДП «ІВЦДПА України», 2008. – 736 с.
2. Гензель П.П. Налог с наследства в Англии: Исследование по истории английских финансов / П.П. Гензель // Ученые записки Императорского Московского Университета Юридического факультета. Вып. 29. – М.: Унив. тип., 1907. – 684 с.
3. Гузар Б.С. Проблеми майнового оподаткування в Україні / Б.С. Гузар // Економіка АПК. – 2011. – №1. – С. 95–101.
4. Калінюк Н. Податок на нерухомість – джерело бюджетних доходів / Н. Калінюк // Вісник Української академії державного управління при Президенті України. – 2003. – №1. – С. 141–150.
5. Чубук Л.П. Зміни в системі оподаткування нерухомості як перспективний напрям податкової політики / Л.П. Чубук // Фінанси України. – 2004. – №3. – С. 99–105.
6. Податковий кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, №13–14, №15–16, №17, – ст. 112.) – [Електрон. ресурс]: Режим доступу – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
7. Попадюк Н. Податок на нерухомість: реалії та перспективи. <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2797>

О.В. ІЛЬЄНКО,

к.е.н., доцент, Інститут економіки та менеджменту Національного авіаційного університету

Розвиток теорії «економічна безпека підприємництва» в країнах з трансформаційною економікою

У статті досліджено напрями розвитку понять «економічна безпека», «економічна безпека підприємництва» та «міжнародна економічна безпека» в умовах розвитку країн з трансформаційною економікою. Запропоновано системно-ситуативний підхід до управління категорією «міжнародна підприємницька безпека» з метою більшої конкретизації напрямів забезпечення міжнародної економічної безпеки.

Ключові слова: економічна безпека, економічна безпека підприємництва, міжнародна економічна безпека, країни з трансформаційною економікою, міжнародна підприємницька безпека.

В статье исследуются направления развития понятий «экономическая безопасность предприятий», а также

«международная экономическая безопасность» в условиях развития стран с трансформационной экономикой. Предложен системно-ситуационный подход к управлению категорией «международная предпринимательская безопасность» с целью конкретизации направлений обеспечения международной экономической безопасности.

Ключевые слова: экономическая безопасность предпринимательства, международная экономическая безопасность, страны с трансформационной экономикой, международная предпринимательская безопасность.

This article examines trends in the development of the concepts of «economic security», «the economic security of entrepreneurship» and «international economic security» in terms of development of the countries with transi-

nal economies. The system–situational approach to management category «international business security» with the aim of further concretisation of directions ensuring international economic security.

Постановка проблеми. Для України процес формування та становлення системи міжнародної економічної безпеки проходить дуже складно через недосконалий механізм національної (внутрішньої) економічної безпеки, яка також знаходиться у стадії становлення після централізованої системи управління економікою у державі. В Україні, як і в інших постсоціалістичних країнах, тривалий період панування командно–адміністративної системи управління привів до різкого зростання негативної дії факторів економічної небезпеки, що, у свою чергу, викликає швидке зростання ризику та зниження рівня економічної безпеки як підприємств, регіонів, так і держави. Це відбувається, перш за все, тому, що централізована економіка у значному ступені припускала підпорядкування інтересів підприємств, галузей та регіонів загальним інтересам держави. Але в умовах децентралізованої економіки не має можливості забезпечувати спеціалізацію регіонів на певних видах виробництва, тому що розвиток окремих підприємств, їх груп та регіонів здійснюється незалежно від центральних органів управління, що в ринкових умовах приводить до послаблення регулюючих можливостей державної влади і державного регулювання на всіх рівнях взагалі. В результаті все це привело до руйнування адміністративно–господарських зв'язків як вертикального, так і горизонтального рівня, на основі чого формується нерівномірність та послаблення між–підприємницьких, міжрегіональних і міжгалузевих зв'язків, а отже відбувається зростання міжрегіональної диференціації та загальне підвищення підприємницького ризику (зниження рівня економічної підприємницької безпеки), як на національному, так і на міжнародному рівні.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Основам сучасної філософії формування економічної безпеки присвячені роботи вітчизняних та закордонних вчених–економістів, до числа яких відносяться Л. Абалкін, В. Абрамов, Ю. Алтухов, В. Андрійчук, Г. Андрощук, О. Барановський, І. Бінько, В. Богомолів, А. Блінов, Т. Васильців, З. Варналій, Я. Васьковська, Г. Вечканов, О. Власюк, В. Воротін, А. Гальчинський, В. Геець, Т. Гладченко, О. Гончаренко, В. Гончаров, А. Горбунов, В. Духов, А. Драга, Ф. Євдокимов, М. Єрмошенко, А. Качинський, В. Кириленко, Т. Клебанова, Т. Ковальчук, А. Козаченко, М. Козоріз, Б. Кравченко, П. Крайнев, Д. Ляпін, І. Мазур, О. Маліновська, В. Мунтіян, Г. Пастернак–Таранушенко, В. Припотень, Н. Реверчук, Д. Салоха, В. Сенчагов, А. Сухоруков, Т. Хайлова, В. Шлемко та ін.

Основи сучасної теорії міжнародної економічної безпеки та принципи формування її в самостійну наукову течію були сформовані такими вченими–економістами, як Чарльз А. Копчан, Клиффорд Колгани, З. Бжезінський, Т.М. Іванюта, А.О. Заїчковський, Т.Г. Васильців, Т. Гладченко, М.З. Мальський, М.М. Мацяк, О.С. Власюк, Г. Костенко та ін.

Метою статті є дослідження напрямів розвитку понять «економічна безпека», «економічна безпека підприємництва» та «міжнародна економічна безпека» в умовах розвитку країн з трансформаційною економікою. Запропоновано системно–ситуативний підхід до управління категорією «міжнародна підприємницька безпека» з метою більшої конкретизації напрямів забезпечення міжнародної економічної безпеки.

Виклад основного матеріалу. В сучасній теорії економічної безпеки існують декілька підходів до класифікації категорії «безпека», систематизація яких проведена на рисунку. В залежності від масштабності та територіально–географічних взаємовідношень осіб як соціальних суб'єктів життєдіяльності формуються такі геополітичні види безпеки: міжнародна глобальна безпека, міжнародна регіональна безпека, національна безпека та місцева. В залежності від типів загроз та сфер її проявлення і забезпечення існує типова класифікація загроз: екологічна, економічна, воєнна, ресурсна, інформаційна, соціальна, науково–технічна, енергетична, політична, інноваційна, правова, культурна, технологічна та технічна. В залежності від джерел загрози поділяються на природні, техногенні та соціальні. Отже, економіко–соціальні явища, які здійснюються в сучасному суспільстві, дуже складні та багатопланові, що у значному ступеню відобразилося і на класифікації поняття «безпека».

Згідно з приведеним вище аналізом у сучасних умовах розвитку суспільства економічна безпека викликає найбільший інтерес, тому що світовий досвід свідчить, що гарантом суверенітету та незалежності країн при максимальному забезпеченні єдності світового підприємницького простору одночасно є необхідність формування тільки ефективної системи забезпечення економічної безпеки.

Сьогодні в умовах кризової економіки у світових масштабах найбільшої уваги заслуговує підприємництво та бізнес–діяльність. Особливу увагу слід приділити саме сфері підприємництва, тому що вона знаходиться в серйозній небезпеці і потребує максимальної захищеності від загроз, ризиків та небезпек. Сучасні підприємці на мега–, макро–, мезо– та макрорівнях функціонують у непередбачених, непрозорих та непередбачуваних умовах.

При розгляді понять «економічна безпека підприємництва», «економічна безпека бізнес–діяльності» та дослідженні розвитку цієї категорії необхідно перш за все зосередити увагу на особливостях розвитку світогосподарської системи, тому що неможливо повністю провести цей аналіз з відривом від характеристик умов розвитку загального середовища світової економіки. Як було сказано вище, суб'єкти підприємницької діяльності у світовій господарській системі функціонують, з одного боку, в умовах нестабільності, непередбачуваності розвитку економічної, соціальної та політичної ситуації. Сучасний етап розвитку країн світу є досить складним і суперечливим, оскільки знаменує собою швидкий перехід до нового етапу розвитку світової економічної

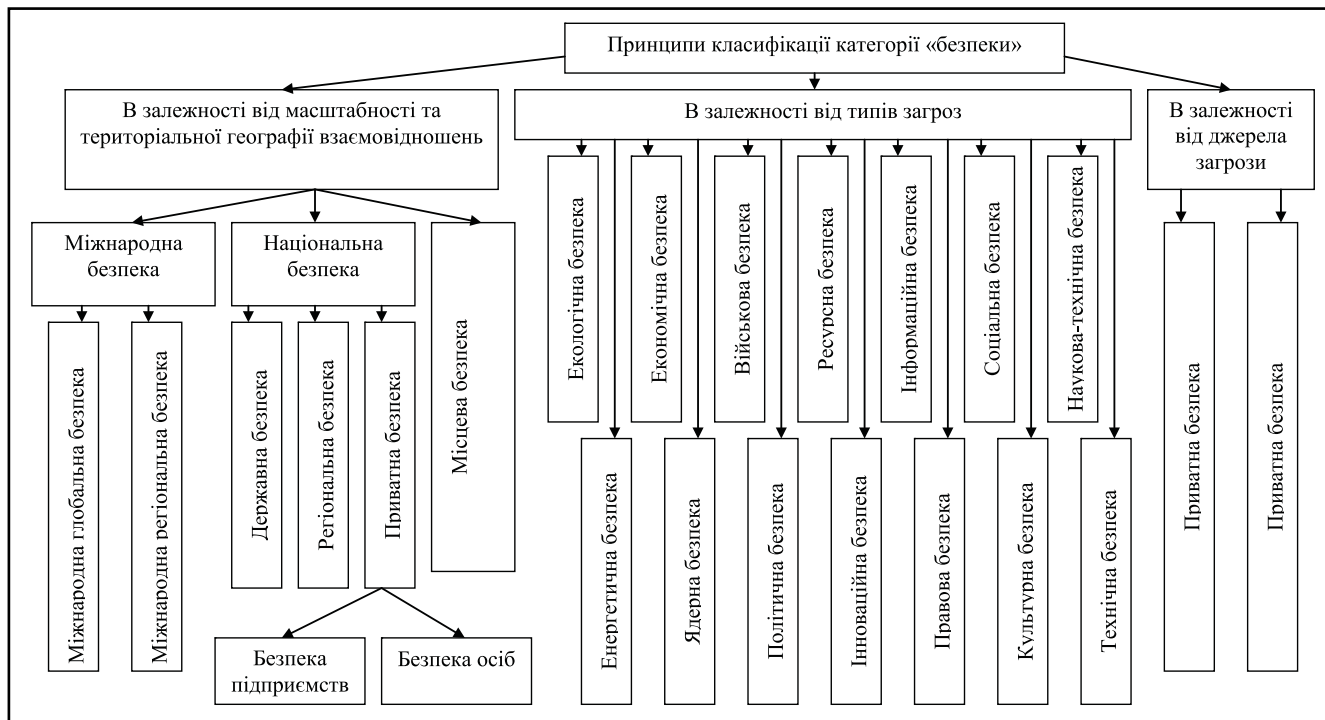

Схема формування підходів до класифікації категорії «безпека»

системи – інформаційного суспільства (що дуже ускладнюється кризовим становищем світової економіки), в якому значно спрощуються умови руху факторів виробництва, посилюється їхня динаміка та суттєво зростають розбіжності між країнами «золотого мільярда» та глобальної периферії. Транснаціоналізація світового господарства, формування локальних зон швидкого економічного зростання та інші ознаки глобалізації виходять за рамки принципів розміщення виробництва, які з позиції «традиційної економіки» ХХ ст. вважалися усталеними.

Новий формат відносин між країнами вимагає чіткої парадигмальної визначеності міжнародного економічного співробітництва в умовах глобалізації. Крім того, на початку дослідження необхідно зазначити, що світогосподарська система розвивається нерівномірно, тому при проведенні її аналізу необхідно враховувати її розподіл на країни з розвинутою економікою, з економікою, що розвивається, та з трансформаційною економікою.

Сучасна економічна ситуація в країнах з трансформаційною економікою (в тому числі в Україні) ще більш складна, ніж у світовій економіці, тому що саме вони є найбільш уразливими в умовах світової економічної кризи, що у значній мірі відобразилося не тільки на їх внутрішньому економічному рівні, а й на рівні конкурентоспроможності в загальному світовому рейтингу країн (відповідно до даних світового інформаційного фонду). Крім того, в Україні має місце нестабільна політична ситуація, що більш ускладнює та віддаляє процес економічної рецесії. У зв'язку з такими обставинами в Україні загальна формула господарювання має вигляд: «економіка обслуговує політику та політичні процеси» (хоча в стабільній та розвитій економіці ця формула працює нав-

паки). Це все підвищує рівень ризику для вітчизняних господарських одиниць при веденні господарської діяльності та прийнятті ринкових та управлінських рішень при виході та охопленні міжнародних ринків збуту.

Таким чином, за даних дуже складних умов сучасного розвитку світогосподарській системи взагалі та економічного механізму України зокрема роль вивчення та розвитку механізму підвищення ефективності оцінки економічної безпеки (як на рівні глобалізаційних об'єднань, окремих країн, так і на рівні господарській одиниці) значно зростає як однієї з основних систем міжнародного підприємництва, що забезпечує тісний зв'язок суб'єктів міжнародного бізнесу із зовнішнім середовищем. У зв'язку із цим виникає необхідність у розробці дієвого стратегічного механізму управління економічною безпекою на міжнародному рівні, що забезпечує формування та реалізацію конкурентної стратегії суб'єктів міжнародного підприємництва (яка має забезпечити максимальний зв'язок їх виробничих підсистем із зовнішнім середовищем мікро-, мезо-, макро- та мегарівня).

Поняття «економічна безпека» для України стало актуальним на початку 90-х років ХХ сторіччя при розпаді Радянського Союзу та із здобуттям Україною незалежності, які супроводжувалися загальним спадом виробництва та занепадом економіки, та як наслідок – падінням рівня доходів і життя населення, невідконтрольною трудовою міграцією та зниженням конкурентоспроможності вітчизняної продукції та збільшенням частки імпорту іноземних товарів, що в сукупності представляє реальну загрозу державності України. Після розвалу СРСР та завершення деякого інерційного періоду, поки великим промисловим регіонам вдавалося зберігати стабільне положення, назріла необхідність корінного перегляду як

сталої практики управління, так і деяких організаційних особливостей бізнес-процесів як на окремих підприємствах, так і у галузях національної економіки в цілому.

Основою такого обґрунтування має служити аналіз основних особливостей устрою вітчизняного підприємництва, що склався, а також елементів впливу змін економічного ладу на бізнес-систему в цілому. Крім того, життєва важливість масштабної і глибокої реконструкції існуючих підприємств не означає неминучого заперечення накопиченого досвіду і навичок управління і організації бізнес-процесів, тому при виборі заходів по реконструкції підприємств та вітчизняного підприємництва всі корисні властивості застарілої виробничої системи мають бути виявлені, збережені й розширені.

Виходячи з цих передумов можна зробити висновок, що для вітчизняних підприємств та бізнес-діяльності країни (це властиво для всіх країн світу з трансформаційною економікою) основним позитивним завоюванням командно-адміністративної системи є високий рівень виробничого персоналу, здатного реалізовувати найскладніші технічні проекти, а також відносна гнучкість виробничих процесів усередині підприємств. Це все дозволяє швидко і з мінімальними втратами переходити від одного виду продукції до іншого, причому два послідовні продукти підприємства можуть дуже істотно відрізнятися один від одного.

Але аналізуючи перехідний стан економіки України, необхідно враховувати той факт, що в останні десятиліття економіка країни втратила стабільність, запас якої завжди був потрібний для нормального існування старої командно-адміністративної підприємницької системи. Рівень економічних і політичних потрясінь у країні такий, що традиційні схеми управління підприємствами виявляються не в змозі адекватно реагувати і, відповідно, стають серйозною перешкодою на шляху вивільнення реального потенціалу вітчизняних підприємств та відповідно їх бізнес-діяльності.

Для більш детального аналізу умов формування потреби національної економіки України та вітчизняного підприємницького середовища, у формуванні системи економічної безпеки взагалі та економічної підприємницької безпеки безпосередньо у перехідний період, необхідно зосередити увагу на дослідженні динаміки виробничих функцій командно-адміністративної економіки.

Інформація про факторні еластичності економічною системою надзвичайно цінна, оскільки дозволяє раціонально розподіляти капіталовкладення залежно від вкладу приросту чинників у зростання валового випуску. Крім того, вона є індикатором ефективності роботи чинників в умовах цієї економічної системи.

Передусім у цих умовах з'явилася необхідність у з'ясуванні стратегічних питань переходу до нових систем організації підприємницької діяльності в цілому та кожного бізнес-процесу окремо.

Визначимо три основні варіанти такого переходу: поступальний, плавний перехід; стрибкоподібний перехід; від-

криття нового виробництва, організованого по-новому. Кожен з цих варіантів має свої переваги і недоліки, але головне, що вибір одного з цих варіантів цілком і повністю диктується місцевими умовами, що склалися на підприємствах, а крім того, кожний з них припускає наявність ризику (з чим в умовах командно-адміністративної системи більшість підприємств не стикалися). Для більшої переконливості приведемо характеристику ринкової і постсоціалістичної економіки у вигляді порівняльної таблиці (див. табл.).

Необхідно відмітити, що вирішальною передумовою переходу до будь-якої нової ідеології, в тому числі в організації виробництва, державного устрою, бізнес-діяльності, міжнародних відносин тощо, є людський чинник. Тому після вибору стратегії переходу варто вирішити такі завдання, які із зазначених факторів найбільше впливають на формування та розвиток ідеології економічної безпеки в вітчизняній економіці: отримати достовірну інформацію про стан суб'єкта дослідження (підприємства, галузі, національної економіки та ін.), зрозуміти необхідність і сформулювати на цій основі усвідомлене прагнення до змін; сформувати чіткі уявлення про мету переходу; оптимально організувати механізм управління процесом переходу.

При проведенні більш детального аналізу вище перелічених завдань було встановлено, що в рамках рішення першого завдання має бути проведена робота не лише по зміні стереотипів (які склалися в нашій державі десятиріччями в період становлення та розвитку командно-адміністративної системи), а й по систематизації і аналізу досвіду роботи суб'єкта аналізу незалежно від його рівня (мікро-, мезо-, макро- або мегарівня). Також важлива оцінка продукції, що випускається, з точки зору конкурентоспроможності на нестабільному ринку, виявлення потенційних можливостей. На етапі переходу вже недостатньо загального розуміння необхідності змін – слід вибрати конкретну організаційну систему і оцінити напрями і міру майбутніх змін, які у значному ступені впливають не тільки на потреби концепції економічної безпеки у постсоціалістичному просторі, а й на розвиток цієї теорії та методології.

Таким чином, на основі проведеного аналізу було встановлено, що в Україні в умовах командно-адміністративної системи не було наявної потреби у формуванні політики підприємницької економічної безпеки, головним чином через недостатній розвиток економіки країни та відсутність самостійності функціонування суб'єктів бізнес-діяльності. Тому (як вже говорилося вище) в Україні почали використовувати термін «економічна безпека» на різних рівнях (засоби масової інформації, економісти, політики) тільки на початку 90-х років. Розгляд розвитку та впровадження тематики економічної безпеки, в тому числі національної безпеки та підприємницької економічної безпеки, у країнах колишнього Радянського Союзу почалися з прийняття державних нормативно-правових актів з питань забезпечення національної економічної безпеки.

Так, першим, хто на державному рівні в Україні підняв тематику економічної безпеки (говорюче про національну без-

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Порівняльна характеристика систем державного устрою та їх вплив на особливості організації бізнес-діяльності

Характеристики	Командно-адміністративна система	Сучасна ринкова економіка
Рівень цін та якість продукції	Низькі ціни, середній, задовільний рівень якості продукції, яка виробляється, стандартні продукти	Широкий вибір індивідуалізованої продукції, широкий ціновий діапазон, наявність залежності між ціною та якістю товарів
Характеристика ринку	Гомогенні ринки	Гетерогенні ринки з одиничними сегментами
Характеристика попиту	Постійний попит	Фрагментарний попит
Життєвий цикл продукції	Тривалий життєвий цикл продукту	Короткий життєвий цикл продукту
Тривалість циклу розробки продукції	Тривалий, довгостроковий цикл розробки нового продукту	Короткий цикл розробки нового продукту
Особливості виробничого процесу	Переважаюча роль ефективності виробництва, а не задоволення ринку та потреб цільових споживачів	Переважаюча роль загальної ефективності виробничого процесу, як складової частини підприємницької діяльності
Особливості економіки	Економіка масштабу	Економіка охоплення
Широта асортименту продукції, що виробляється та пропонується на цільових ринках збуту	Довготривале виробництво вузької номенклатури продукції (не має стимулу до розширення продукції), відсутність міжтоварної конкуренції на цільових внутрішніх ринках збуту	Короткострокове виробництво невеликих партій широкої номенклатури продукції, що є наслідком дуже великої ступені змінності та непостійності попиту на цільовому ринку
Гнучкість виробничого процесу	Негнучке виробництво	Гнучке виробництво
Рівень накладних витрат	Значні накладні витрати	Низькі накладні витрати
Незавершене виробництво	Значні запаси незавершеного виробництва	Виробництво під замовлення
Інноваційна діяльність	Відсутність стимулів до активізації розвитку інноваційної діяльності	Перехід до нової продукції шляхом гнучких технологій
Виробничі та комерційні рішення	Розділення процесів прийняття і виконання рішень	Інтеграція процесів прийняття і виконання рішень
Мотивація персоналу	Недостатність капіталовкладень у розвиток навичок, стимулювання та мотивації виробничого персоналу	Висока міра використання значних капіталовкладень в розвиток навичок, стимулювання та мотивацію персоналу
Співвідношення персоналу	Погані стосунки між управлінським і виробничим персоналом	Почуття загальної відповідальності за результати праці
Характер нововведень	Револьюційні нововведення	Наростаючі нововведення в комбінації із стрибкоподібними
Взаємозв'язок інноваційного та виробничого процесів	Розділення інноваційного і виробничого процесів, відсутність взаємозв'язків між ними, що у значній мірі знижує їх інтенсивність	Інтеграція інноваційного і виробничого процесів

пеку), був радник Президента України з питань національної безпеки Володимир Павлович Горбулін, котрий озвучив цю проблему в Раді національної безпеки при Президентові України у жовтні 1994 року. Хоча правові передумови формування економічної безпеки було закладено ще в Декларації про державний суверенітет України (1990) та Законі УРСР «Про економічну самостійність України». Крім того, в Конституції України (1996) вперше в правовому документі незалежної України (ст. 17) використовується категорія «економічна безпека». У Концепції (основах державної політики) національної безпеки (1997) офіційного статусу та змістовного розкриття набуло поняття «економічна безпека» через забезпечення захисту національних інтересів, попередження загроз національній безпеці та формування напрямів державної політики національної безпеки в економічній сфері.

Але незважаючи на те, що в Україні велася робота з формування правових підстав національної економічної безпеки в інтенсивному режимі протягом майже восьми років, більшість нормативних документів так і не вийшла зі стану проєктів або наукових направлень. Так, у 1995 році Координа-

ційний комітет, який очолював у рішення цього питання Міністерство економіки України, для боротьби з корупцією і організованою злочинністю при Президентові України ініціював розроблення Концепції економічної безпеки України. Однак у серпні 1995 року цей документ було розроблено, але офіційного статусу він і досі не набув. У свою чергу, Інститут економічного прогнозування НАН України в 1999 році сформував Концепцію економічної безпеки України, але вона так і не набула статусу законодавчого документа і залишилася в статусі наукового видання.

Подальший розвиток проблеми формування національної політики економічної безпеки в Україні проходить через розмежування категорій «економічна безпека підприємства», «економічна безпека підприємництва», «економічна безпека підприємництва» та «економічна безпека підприємницької діяльності», що знайшло відображення в Господарському кодексі України. Згідно із законодавчою базою України підприємством є самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування (або іншими суб'єк-

тами) для задоволення суспільних та особистих потреб через систематичне здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності.

У сучасних умовах в Україні на нормативному рівні категорія «економічна безпека» формується відповідно до Закону України «Про основи національної безпеки України» (від 19.06.2003 №964-VI), п. 17 ч. 1 ст. 92 Конституції України, Концепції національної безпеки України (основ державної політики), де під «національною безпекою» мається на увазі «стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави від внутрішніх і зовнішніх загроз і є необхідною умовою збереження та примноження духовних і матеріальних цінностей» [1]. У свою чергу, в Законі України конкретизується категорія «національна безпека», під якою слід розуміти «захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якою забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам» [2].

Але в нормативних документах у теперішній час в Україні відсутнє трактування категорій «економічна безпека підприємства», тому формування цих понять здійснюється в Україні під впливом такої законодавчої бази, як закони України «Про підприємництво», «Про банкрутство», «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», «Про інвестиційну діяльність», «Про інноваційну діяльність», при цьому робиться акцент на тому, що підприємство є самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування (або іншими суб'єктами) для задоволення суспільних та особистих потреб через систематичне здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності [3-7].

Науковці, у свою чергу, робили неодноразову спробу конкретизувати та розкрити комплексний образ поняття «економічна безпека підприємства». Але, незважаючи на те, що теоретичні основи економічної безпеки підприємств сьогодні досліджені достатньо всесторонньо і повно, все ж таки це поняття по-різному трактується в науковій літературі. Однак при формуванні поняття «підприємницька економічна безпека» сьогодні необхідно насамперед орієнтуватися на факт, що специфічністю дослідження економічної безпеки підприємства в сучасних умовах розвитку світогосподарської системи взагалі та національної економіки України, зокрема, є та обставина, що загрози економічній безпеці ототожнюються не тільки з існуючими ризиками з боку внутрішніх факторів та з стабільним статичним станом національної економіки, а й з процесами, які пов'язані з динамічною трансформацією світової економіки. Тобто основні загрози та ризики економічної безпеки впливають на самі цілі корінних перетворень, що, у свою чергу, пов'язано з дуже високими витрати при їх досягненні.

Сьогодні ситуація в Україні ускладнилася глобальною економічною кризою (наша держава дуже важко переживає

кризові умови, тому що для неї на цей час стабілізація до ринкових умов господарювання повністю ще не закінчилася) Україна досі відноситься до країн з трансформаційною економікою). Саме тому системний підхід у сучасних умовах розвитку України є парадигмою мислення в галузі формування конкурентоспроможного, успішного підприємництва, що, у свою чергу, безпосередньо впливає на економіку країни у цілому. Отже, системний підхід має реалізовуватися на двох рівнях – верхньому та нижньому. На нижньому рівні системний підхід будується навколо взаємозв'язку матеріальних, фінансових та інформаційних потоків, які формуються в процесі бізнес-діяльності і формують підприємницький процес. При цьому є необхідність у пошуку загальних закономірностей, яким підкоряється вказаний процес, та у будівництві на цій основі оптимальних форм та систем управління підприємницьким процесом, які адаптивні до економічного середовища, що змінюється. На верхньому рівні існує потреба єдиної концепції «реконструкції бізнес-процесів», яка включає вибір ідеології і конкретної системи організації виробництва, адаптивне управління трансформаційно-кризовими процесами на рівні окремих підприємств (мікрорівень), галузей (мезорівень), а також фінансовий менеджмент.

Таким чином, у сучасних кризових умовах розвитку світогосподарської системи існує гостра потреба у використанні системно-ситуаційного підходу при розвитку механізму зміцнення міжнародної підприємницької економічної безпеки та формуванні системи глобальної підприємницької економічної безпеки. При цьому необхідно враховувати факт, що сьогодні має місце на світовому та національному рівні втрата стабільності як політичної, економічної, так і інших її видів, що, у свою чергу, вимагає зміни в ідеології організації взаємодії світового ринку й окремих суб'єктів міжнародного підприємництва у світовому господарстві.

Отже, в умовах, що склалися сьогодні у країнах з трансформаційною економікою (загальний економічний кризовий стан ускладнюється серйозними економіко-організаційними диспропорціями, що дісталися в спадщину від командно-адміністративної системи), існує певна необхідність у швидкому впровадженні нових ідеологій, які орієнтовані на максимально повне задоволення потреб споживачів, що, у свою чергу, викликає значне збільшення рівня ризику та небезпеки для підприємців цих країн, а отже й вимагає підвищення якості оцінки, прогнозування та зміцнення безпеки суб'єктів підприємництва (особливо міжнародного).

Висновки

Таким чином, було встановлено, що розвиток теорії зміцнення міжнародної підприємницької безпеки є реальною необхідністю для суб'єктів міжнародних бізнес-процесів, з метою досягнення стабільності підприємницького середовища та максимізації стійкості національних економік у світогосподарській системі при підвищенні негативних впливів з боку зовнішнього середовища та при одночасному інтен-

сивному розвитку прогресивних технологій, організаційно-управлінських рішень за рахунок значного збільшення конкурентоспроможності як окремих національних економік, суб'єктів міжнародного бізнесу, так і їх об'єднань на основі розвитку і використання стратегій зміцнення міжнародної підприємницької економічної безпеки.

Отже, глобалізація є необхідним економічним явищем для підвищення високого рівня життя та економічного розвитку як окремих суб'єктів міжнародного підприємництва, окремих країн, так і світової економіці в загалі. Для прискорення впровадження України та її підприємств, які виходять та функціонують на міжнародних ринках, у глобальний економічний простір необхідна активна економічна політика, яка б мала систему стратегічних та тактичних цілей, а також оцінку необхідних ресурсів для їх досягнення, що неможливо без відповідної методології формуванні ринкової стратегії управління економічною підприємницькою безпекою суб'єктів міжнародного бізнесу.

Список використаних джерел

1. Україна. Верховна Рада. Про концепцію (основи державної політики) національної безпеки України. – Постанова №3/97-ВР від 16.01.97 // Відомості Верховної Ради України. – №10. – 1997 (www.zakon.rada.gov.ua)
2. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 №964-IV.
3. Україна. Президент. Про Стратегію національної безпеки України. – Указ: №105/2007 від 12.02.2009 (www.president.gov.ua).
4. Закон України «О предпринимательстве» // Все о бухгалтерском учете. – 1999. – №29.
5. Закон України «Про банкрутство» від 14.05.92 №784-XIV // Галицькі контракти. – 1996. – №42.
6. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 30.06.99 №2343-XII // Відомості Верховної Ради. – 1999. – №31.
7. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 04.07.2002.

УДК: 504.378.147:502

Т.П. АВРАМЕНКО,
к.е.н., доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Еколого-економічні аспекти вивчення екосистем

У статті розглянуто теоретико-методологічні аспекти аналізу екосистем, визначено їх економічні та екологічні особливості. Визначено етапи та методику дослідження екосистем.

Ключові слова: екосистема, методика дослідження, еколого-економічна оцінка, антропогенний вплив.

В статье рассмотрены теоретико-методологические аспекты анализа экосистем, определены их экономические и экологические аспекты. Определены этапы и методика исследования экосистем.

Ключевые слова: экосистема, методика исследования, еколого-економіческая оцінка, антропогенное воздействие.

The article deals with the theoretical and methodological aspects of the analysis of ecosystems, defined their economic and environmental aspects. The process and methodology of the study of ecosystems.

Keywords: ecosystem, methods of research, environmental and economic evaluation, human impact.

Постановка проблеми. Серед основних та найбільш актуальних напрямів дослідження у світі є розгляд, вивчення та прогнозування розвитку екосистем. Основні аспекти дослідження – соціальний, екологічний та, що не менш важливо, економічний. Серед основних та найбільш перспективних напрямів економічної діяльності екологів є економічне пла-

нування в процесі прийняття рішень та під час розробки політики та стратегій розвитку. Зважаючи на постійний антропогенний тиск на екосистеми, проблеми екологізації економіки набувають усе більшої актуальності.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питанням методики вивчення екосистем присвячені дослідження М.А. Голубця, Р. Даждо, Ф. Рамада, А.І. Родіонова, М.Ф. Реймерса, В.І. Стадницького, С.М. Сухорукова, В.П. Кучерявого, М.А. Хвесика та інших.

Метою статті є аналіз методики, що використовується при вивченні економічних аспектів екосистем, та розгляд основних методів їх дослідження.

Виклад основного матеріалу. Екологічні дослідження для процесу управління є первинним збором інформації про природні та антропогенні процеси в екосистемах. Будь-який вплив, збитки, нанесені природі, має прямі економічні наслідки, які систематично недооцінюються. Перетворивши вартість природного капіталу з абстрактного поняття в конкретні цифри, зрозумілі як для економіки, так і для суспільства, на основі яких можна здійснювати ефективне планування, а також приймати вірні та ефективні рішення.

Під еколого-економічною оцінкою розуміють насамперед економічні показники, що характеризують зміну параметрів господарської діяльності економічних суб'єктів (витрати, доходи та їхні зміни), як результат використання природних ресурсів або впливу на елементи навколишнього природного